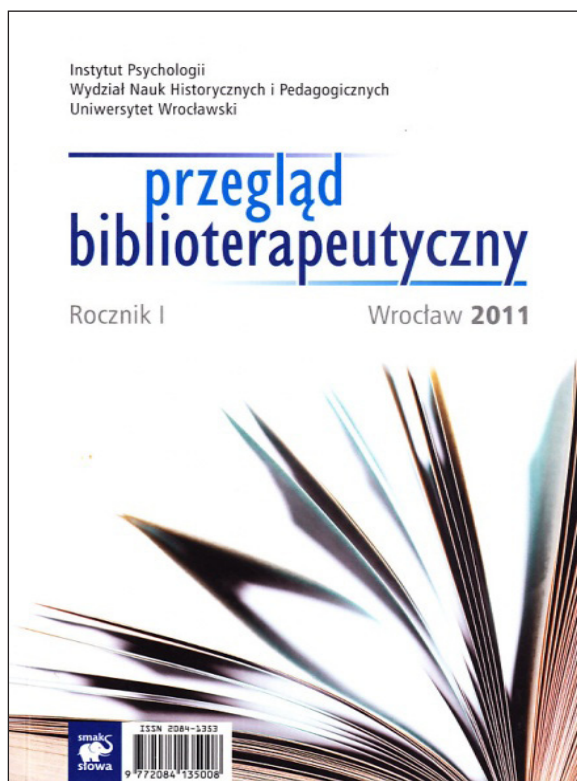

„PRZEGLĄD BIBLIOTERAPEUTYCZNY” (2011-2018) – W KIERUNKU POLSKIEJ SZKOŁY BIBLIOTERAPII

Celem artykułu jest zaprezentowanie czasopisma „Przegląd Biblioterapeutyczny” wydawanego w latach 2011-2018. Autorka opiera się głównie na analizie tekstów Redakcji czasopisma w celu przedstawienia planów i priorytetów Rady Naukowej periodyku. Z lektury tej można wywnioskować, że począwszy od założenia Studiów Podyplomowych Biblioterapii na Uniwersytecie Wrocławskim, którego „Przegląd Biblioterapeutyczny” był pismem, poprzez wszystkie kolejne podejmowane działania jego założycieli, celem nadrzędnym środowiska skupionego wokół „Przeglądu Biblioterapeutycznego” było i jest utworzenie Polskiej Szkoły Biblioterapii. Zadaniem Szkoły byłaby refleksja naukowa nad szeroko rozumianymi działaniami biblioterapeutycznymi i konsolidacja tegoż środowiska w Polsce oraz popularyzacja jego działań na świecie. Dlatego w artykule, opisując ośmioletnią historię periodyku, w szczególności podkreślono działania redakcji zmierzające do utworzenia Polskiej Szkoły Biblioterapii. Wydaje się też, że nie można mówić o czasopiśmie „Przegląd Biblioterapeutyczny”, nie skupiając się na głównych celach założyciela pisma dr. Wiktora Czernianina i środowiska, które wokół siebie skupia.

Czasopismo „Przegląd Biblioterapeutyczny” ukazuje się od 2011 roku, od kiedy stało się periodykiem Studiów Podyplomowych Biblioterapii w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego. Początkowo było rocznikiem wydawanym przez Wydawnictwo Smak Słowa z Sopotu (ISSN 2084-1353). Jak można było przeczytać w pierwszym numerze, w słowie od redakcji: „Wobec postępujących zmian, jakie w ostatnich latach zachodzą w polskiej biblioterapii, zaistniała potrzeba wydawania czasopisma naukowego, którego zadaniem byłoby publikowanie prac przedstawiających główne nurty polskiej myśli biblioterapeutycznej” (Od Redakcji, 2011, s. 5).

¹ Uniwersytet Wrocławski, Biblioteka Instytut Psychologii, Papieski Wydział Teologiczny we Wrocławiu, anna.szemplinska@uwr.edu.pl, ORCID 0000-0002-4271-0073

II. 1. Okładka pierwszego numeru „Przeglądu Biblioterapeutycznego” R.1, 2011²

Redakcja czasopisma informowała wówczas, że zamieszczać będzie przede wszystkim artykuły o tematyce przewidzianej w programie wspomnianych studiów biblioterapeutycznych oraz wyróżnione prace dyplomowe swoich słuchaczy. W dalszej kolejności redakcja planowała publikować na łamach periodyku przegląd piśmiennictwa biblioterapeutycznego, recenzje, sprawozdania z konferencji naukowych oraz z działalności Polskiego Towarzystwa Biblioterapeutycznego. Deklarowała również, że podział wewnętrzny rocznika będzie zmienny i dostosowany do wciąż poszerzających się obszarów badawczych biblioterapii (Od Redakcji, 2011, s. 6).

Pomysłodawcą i od początku redaktorem naczelnym czasopisma był literaturoznawca, starszy kustosz dyplomowany, W. Czernianin, kierownik Biblioteki Instytutu Psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego oraz kie-

² Wszystkie ilustracje dostępne są na stronie: <http://www.bibliotekacyfrowa.pl/dlibra/publication/36845>

rownik Studiów Podyplomowych Biblioterapii we wspomnianym Instytucie. Sekretarzem redakcji został Kiriakos Chatzipentidis, pedagog, bibliotekoznawca, pracownik Biblioteki Instytutu Psychologii.

Radę Naukową stanowiły:

- Przewodnicząca – prof. dr hab. Wita Szulc – współzałożycielka i przewodnicząca Zarządu Głównego Stowarzyszenia Arteterapeutów Polskich „Kajros”, reprezentantka Polski w Europejskim Konsorcjum Edukacji Arteterapeutów, obecnie emerytowany profesor Uniwersytetu Wrocławskiego i Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu;

- prof. dr hab. Alicja Kuczyńska, wówczas kierownik Zakładu Psychologii Klinicznej i Zdrowia w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego;

- dr Halina Czernianin, literaturoznawca, bibliotekoznawca, autorka wielu artykułów poświęconych biblioterapii;

- mgr Genowefa Surniak, wiceprezes Polskiego Towarzystwa Biblioterapeutycznego, autorka programów do kształcenia biblioterapii, ekspert Ministerstwa Edukacji Narodowej z ramienia Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego w zakresie biblioterapii.

Już w 2013 r. staraniem Redakcji i Rady Naukowej „Przegląd Biblioterapeutyczny” znalazł się na liście polskich czasopism naukowych MNiSW i stosując się do nowych kryteriów oceniania oraz oczekując w przyszłości wyższej oceny, zmienił dotychczasową koncepcję przygotowywania i wydawania pisma. Od tomu czwartego z 2014 r. pismo stało się półrocznikiem i było wydawane przez Wydawnictwo Publishing House eBooki.com.pl (ISSN 2391-971X) tylko w wersji elektronicznej (<http://www.bibliotekacyfrowa.pl/dlibra/publication/36845>). Od tego też czasu czasopismo jest indeksowane w bazach Google Scholar, Europeana, ViFaOst i Federacji Bibliotek Cyfrowych. Skład zespołu redakcyjnego nie uległ zmianie, powiększył się jednak o członków zagranicznych, wśród których początkowo znaleźli się:

- Kristine Martinson, Riga Stradins University (Łotwa);
- Srikanthaluxmy Arulanantham, University of Jaffna (Sri Lanka);
- Ilse Wolfram, Deutsche Musiktherapeutische Gesellschaft (Niemcy);
- Theodoros Kyrkoudis, Democritus University of Thrace (Grecja);
- Miroslav Prstacić, University of Zagreb (Chorwacja).

Natomiast w kolejnych latach skład redakcji zasilili:

- Ała Wasyluk, University of Educational Management of National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine (Ukraina);

- Nataliya Karpova, Institute of Psychology of Russian Academy of Education in Moscow (Rosja);

- Clarice Fortkamp Caldin, Departamento de Ciência da Informação da Universidade Federal de Santa Catarina, Florianópolis, Santa Catarina (Brazylia);

- Adebayo Oyeronke, Covenant University (Nigeria).

II. 2. Szata graficzna „Przełglądu Biblioterapeutycznego” wydawanego przez Wydawnictwo Publishing House eBooki.com.pl

Nadesłane teksty podlegają wstępnej recenzji członków redakcji obejmującej ocenę formalną i tematyczną, a następnie są kierowane do dwóch recenzentów. Nazwiska recenzentów podawane są na stronie redakcyjnej danego numeru lub co najmniej raz na dwa lata lista recenzentów jest publikowana w ostatnim numerze pisma.

Podział wewnętrzny „Przełglądu Biblioterapeutycznego” został dostosowany do poszerzających się obszarów badawczych biblioterapii. Wprowadzono na stałe dział międzynarodowy, w którym zaczęły pojawiać się teksty w języku angielskim lub w innych językach kongresowych. Rada Naukowa wyrażała tym samym nadzieję na umiędzynarodowienie czasopisma i dzięki temu utrzymanie wysokiej rangi naukowej w obszarze badań nad współczesną biblioterapią. Warto też pokreślić, że „Przełgląd Biblioterapeutyczny” jest jedynym punktowanym czasopismem polskim w tej dziedzinie, co bez wątplenia stanowi sukces całego środowiska biblioterapeutycznego, ale przede wszystkim sukces Redakcji i Rady Naukowej czasopisma.

II. 3. Nagroda Marszałka Województwa Dolnośląskiego przyznana dr. Wiktorowi Czernianinowi

Za tym sukcesem pojawiły się kolejne, które zdefiniowały dalszą perspektywę pracy osób skupionych wokół pisma.

- 8 kwietnia 2016 r. redakcja przygotowała we współpracy z innymi ośrodkami naukowymi konferencję *Biblioterapia w ośrodkach akademickich*, której zadaniem było stworzenie naukowego pojęcia biblioterapii. Spotkanie skonsolidowało środowisko biblioterapeutów akademickich i pozwoliło na nawiązanie interdyscyplinarnej współpracy szerokiego grona specjalistów, począwszy od bibliologii przez literaturoznawstwo po pedagogikę, psychologię i psychoterapię. Kontynuując koncepcje podjęte w trakcie pierwszej konferencji, środowisko skupione wokół „Przeglądu Biblioterapeutycznego” rozpoczęło pracę nad opracowaniem trzech większych publikacji:

- *Podstawy współczesnej biblioterapii: podręcznik akademicki.*
- *Słownik polskiej biblioterapii.*
- *Metodologia badań biblioterapeutycznych.*

- 11 maja 2016 r. Marszałek Województwa Dolnośląskiego przyznał nagrodę W. Czernianinowi za wybitne osiągnięcia w dziedzinie kultury oraz za całokształt działalności na rzecz rozwoju bibliotekarstwa i biblioterapii. W nagrodzie tej należy upatrywać również wyrazy uznania dla pracy nad „Przeglądem Biblioterapeutycznym”.

- Zacieśniła się współpraca Redakcji „Przeglądu Biblioterapeutycznego” z Amerykańskim Towarzystwem Poezjoterapii. Zaowocowała ona publikacjami w prestiżowym czasopiśmie naukowym „Journal of Poetry Therapy” (Czernianin, 2016, Czernianin et al., 2019).

• Rozwinęła się też współpraca z innymi zagranicznymi ośrodkami naukowymi zajmującymi się biblioterapią. We wrześniu 2017 r. na zaproszenie redakcji „Przeglądu Biblioterapeutycznego” przyjechały z Rosyjskiej Akademii Edukacji w Moskwie prof. Natalia Karpova i dr Alena Glozitskaya, które wzięły udział w panelu dyskusyjnym pt. *Możliwości wykorzystania biblioterapii jako formy wsparcia osób z niepełnosprawnością* w ramach II Konferencji Naukowej z cyklu: *Wrocławskie spotkania pedagogów specjalnych* organizowanej przez Instytut Pedagogiki Uniwersytetu Wrocławskiego.

• 20 września 2017 r. Senat Wydziału Filozofii Uniwersytetu w Lublinie nadał tytuł docenta i zarazem współpracownika naukowego w dziedzinie literatury polskiej W. Czernianinowi.

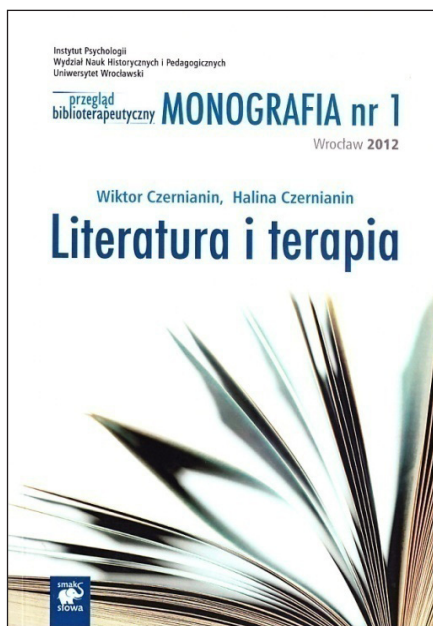
• W 2018 roku współpraca z Rosyjską Akademią Edukacji w Moskwie przyczynia się do pojawienia się publikacji *Biblioterapiá v Rossii, Pol'se, SŠA* w najważniejszym czasopiśmie rosyjskim z zakresu psychologii „Voprosy Psihologii” (Karpova et al., 2018).

Warto też podkreślić, że począwszy od drugiego numeru rocznika „Przeglądu Biblioterapeutycznego”, zrodziła się myśl wydawania w jego ramach serii *Monografie*. Początkowo jej celem było zebranie w jednej publikacji różnorodnego materiału, który mógłby posłużyć szerszej dyskusji w kręgu biblioterapeutów. W serii *Monografie* jako pierwsza ukazała się w 2012 r. książka autorstwa Wiktora i Haliny Czernianin *Literatura i terapia*. Jak zaznaczono w przedmowie:

[...] wszystko po to, aby przekonać filologów do konieczności wprowadzenia do programu studiów polonistycznych choćby kilkunastogodzinnych cykli wykładów z przedmiotu pod nazwą „biblioterapia” lub najlepiej „literaturoterapia”, ewentualnie „literatura i terapia”. Pomogłoby to w lepszym przygotowaniu absolwentów polonistyki do wykonywania zawodu nauczyciela, między innymi poszerzając znacznie ich kompetencje pedagogiczne (chodzi przede wszystkim o zajęcia pozalekcyjne). Brak tego przygotowania nauczyciele poloniści muszą nadrabiać (co potwierdza praktyka), podejmując studia podyplomowe bądź kursy w zakresie biblioterapii (Czernianin W., Czernianin H., 2012, s. 5).

Pięć lat później, w 2017 r., ukazał się drugi numer w ramach *Monografii*. Był to już podręcznik akademicki biblioterapii autorstwa Wiktora i Haliny Czernianin oraz Kiriakosa Chatzipentidisa *Podstawy współczesnej biblioterapii*. W przedmowie do podręcznika profesor psychologii Danuta Borecka-Biernat zaznaczała:

Niniejszy podręcznik, pt.: *Podstawy współczesnej biblioterapii*, tworzący naukowy fundament rozwoju biblioterapii jako dyscypliny akademickiej, jest uzupełnionym i poszerzonym wznowieniem *Teoretycznych podstaw*

II. 4. Seria *Monografie* „Przeglądu Biblioterapeutycznego”

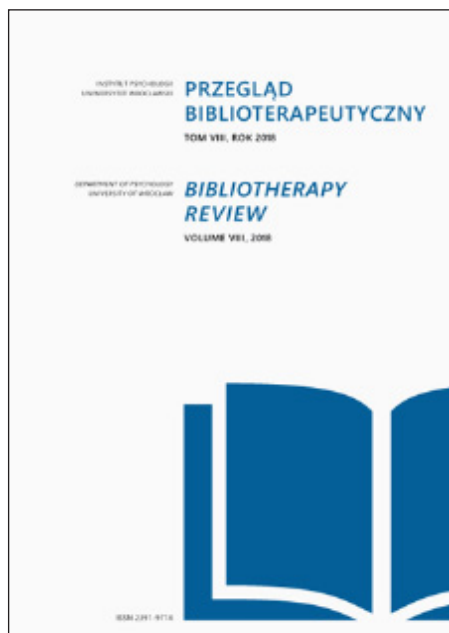
biblioterapii Wiktora Czernianina z 2008 roku. Tym razem do współautorstwa dr Wiktor Czernianin zaprosił dwoje swoich stałych współpracowników, tj. literaturoznawczynię dr Halinę Czernianin i doktoranta pedagoga Kiriakosa Chatzิปentidisa, dzięki temu przedstawione problemy zyskały na aktualności, stąd też zmiana tytułu. Dorobek naukowy tych Autorów z dziedziny biblioterapii był uprzednio publikowany na łamach „Przeglądu Biblioterapeutycznego”, rocznika naukowego wydawanego przez Instytut Psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego [...] tym samym kontynuowany jest nurt badań biblioterapeutycznych i arteterapeutycznych zainicjowany w Instytucie Psychologii UWr. pracami wybitnego psychologa i pedagoga, prof. Zbigniewa Skornego (1926-2012), naszego Mistrza i Wzoru Uczynego. Przypomnijmy, że w dziedzinie biblioterapii prof. Skorny współpracował w swoim czasie z prof. Janem Trzynadlowskim (1912-1995), teoretykiem literatury, mającym swój ważny wkład w rozwój biblioterapii. [...] Cechą ogólną podręcznika jest urzekające przenikanie się w niej literackich i duchowych refleksji z obszarem racjonalnych praktyk uzdrawiających i profesjonalnej teorii biblioterapii. Ukazane w nim z docieklivością i nowatorstwem pomosty łączące biblioterapię z innymi dyscyplinami wiedzy, czynią z niego lekturę inspirującą zarówno dla teoretyków, jak i praktyków biblioterapii (Czernianin et. al., 2017, s. 13-14).

Jesienią 2019 r. ukazało się wydanie drugie i uzupełnione podręcznika *Podstawy współczesnej biblioterapii*. Recenzentami były prof. dr hab. Danuta Borecka-Biernat i prof. dr hab. Bernadeta Szczupał. Jak można przeczytać w recenzji wydawniczej - książka opisuje teoretyczne podstawy rozwoju biblioterapii. Przedstawia dwa nurty badań, jeden prezentuje ogólne zagadnienia związane z biblioterapią jako nauką w nowoczesnym, inspirującym i odświeżającym ujęciu; drugi ujawnia wytrwałe i udane poszukiwania tego, co stanowi istotę terapii przez literaturę piękną. Podkreśla się, że to właśnie nurt psychoterapii literackiej zaczyna odgrywać coraz większą rolę w kształtowaniu współczesnej biblioterapii (Czernianin et al., 2019)

Od 2018 r. „Przegląd Biblioterapeutyczny” powrócił do formy rocznika. Jest wydawany przez Bibliotekę Instytutu Psychologii, gdyż redakcja nie znajduje środków na finansowanie, co nie oznacza, że wraz z całym środowiskiem skupionym wokół czasopisma rezygnuje z perspektyw i planów zarysowanych głównie na konferencji *Biblioterapia w ośrodkach akademickich*.

Obecne działy rocznika prezentują się następująco:

- Artykuły.
- Dział międzynarodowy.
- Sprawozdania.

II. 5. Szata graficzna „Przeglądu Biblioterapeutycznego” z 2018 r.

- Organizacje i instytucje promujące biblioterapię.
- Recenzje i przegląd piśmiennictwa.
- Prace dyplomowe słuchaczy Studiów Podyplomowych Biblioterapii w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego.
 - Portrety biblioterapeutów.
 - Słownik biblioterapii.

Kolejność działań podyktowana jest ich rzeczywistym pojawianiem się na przestrzeni lat istnienia pisma. Tak jak wspomniano, np. dział międzynarodowy pojawił się w chwili, kiedy „Przegląd Biblioterapeutyczny” znalazł się na liście polskich czasopism naukowych MNiSW. Natomiast dwa ostatnie działy są pokłosiem wspomnianej wcześniej konferencji i planów wydania kolejnych publikacji książkowych, w szczególności chodzi o *Słownik polskiej biblioterapii*. Pozostałe działy istniały od początku redagowania periodyku, który powstał początkowo między innymi w celu publikacji prac dyplomowych słuchaczy Studiów Podyplomowych Biblioterapii w Instytucie Psychologii Uniwersytetu Wrocławskiego. Założeniem redakcji jest to, aby periodyk stał się platformą współpracy i wymiany informacji o wynikach badawczych środowiska biblioterapeutów w Polsce. Realizacji tego zadania służy między innymi dział organizacje i instytucje promujące biblioterapię, czy dział sprawozdań opisujący konferencje, których tematem jest biblioterapia, czy opisujące działalność środowisk biblioterapeutycznych.

Redakcja dobierając teksty do publikacji na łamach „Przeglądu Biblioterapeutycznego”, bierze pod uwagę możliwość powstania Polskiej Szkoły Biblioterapii i w tym kierunku zmierza. Jak można przeczytać w jednym z zeszytów „Przeglądu Biblioterapeutycznego”:

Biblioterapia w Polsce jest wciąż refleksją bardziej o jej potrzebie, niż teoretyczną i metodologiczną samowiedzą nauki dojrzałej, która dokonuje bilansu swych osiągnięć. Stąd, aby to zmienić, idea „Polskiej Szkoły Biblioterapii”, którą najlepiej rozumieć i tworzyć jako grupę naukowców – na bazie chlubnych polskich tradycji – z różnych ośrodków akademickich, zbliżonych do siebie pod względem podejmowanych tematów biblioterapeutycznych, przyjętych wzorów badawczych czy realizowanych metod. Nie byłaby więc instytucją formalną, ale znaczącą dla rozwoju biblioterapii w Polsce grupą uczonych świadomie realizujących określony program badawczy, solidarnych w sprawach zasadniczych i mających zaplecze instytucjonalne, dzięki któremu posiadających także grupę uczniów (studentów, magistrantów, doktorantów) z szansami na kariery w szkolnictwie wyższym lub w bibliotekach naukowych. Przy czym czasopismo naukowe „Przegląd Biblioterapeutyczny” mogłoby stać się ośrodkiem informacji, współpracy i wzajemnej kontroli uzyskiwanych wyników badawczych oraz ich kumulacji” (Czernianin W., Czernianin H., 2016, s. 15).

Redakcja liczy w tym przedsięwzięciu na owocną współpracę z Polskim Towarzystwem Biblioterapeutycznym.

Należy podkreślić, że czasopismo „Przegląd Biblioterapeutyczny”, podobnie jak Studia Podyplomowe Biblioterapii, są wynikiem pasji twórczej ich założyciela Wiktora Czernianina i współpracowników wokół niego skupionych. Jego postawa i zapał w popularyzowaniu biblioterapii oraz determinacja w szukaniu naukowych podstaw tej dziedziny jest nie do przecenienia. Warto też podkreślić jego umiejętność poszukiwania i zjednywania sympatyków biblioterapii, dzięki czemu czasopismo i wszystkie przedsięwzięcia wokół niego nabierają rozpędu. Można oczekiwać, że mimo braku środków na dalsze publikowanie „Przeglądu Biblioterapeutycznego”, idea pozostanie żywa i znajdzie swoich sponsorów.

Bibliografia

- Borecka-Biernat, D. (2012). Zbigniew Skorny (1926-1912). *Przegląd Biblioterapeutyczny*, 2, 179-181.
- Czernianin, W. (2008). *Teoretyczne podstawy biblioterapii*. Wrocław: Oficyna Wydawnicza ATUT.
- Od Redakcji. (2011). *Przegląd Biblioterapeutyczny*, 1, 5.
- Czernianin, W., Czernianin, H. (2012). *Literatura i terapia*. Sopot: Wydawnictwo Smak Słowa.
- Czernianin, W. (2016). Poetry as a therapeutic medium in shaping mood. *Journal of Poetry Therapy*, 29(3), 135-145.
- Czernianin, W., Czernianin H. (2016). Polska Szkoła Biblioterapii. *Przegląd Biblioterapeutyczny*, 5(1), 15-18.
- Czernianin, W., Czernianin, H., Chatzipentidis, K. (2017). *Podstawy współczesnej biblioterapii: podręcznik akademicki*. Wrocław: Wydawnictwo eBooki.com.pl. Pobrane 8 grudnia 2019, z: <http://www.bibliotekacyfrowa.pl/publication/84385>.
- Czernianin, W., Czernianin, H., Chatzipentidis, K. (2019). Bibliotherapy: a review and perspective from Poland. *Journal of Poetry Therapy*, 32(2), 78-94.
- Czernianin, W., Czernianin, H., Chatzipentidis, K. (2019). *Podstawy współczesnej biblioterapii: podręcznik akademicki*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe Semper.
- Karpova N., Golzitskaja A., Czernianin, W., Chatzipentidis, K., Mazza, N. (2018). Biblioterapiã v Rossii, Pol'se, SŠA. *Voprosy Psihologii*, 5, 136-144.

Anna Szemplińska

„Bibliotherapy Review” (2011-2018) – towards the Polish School of Bibliotherapy

Abstract

The text aims to present the journal „Bibliotherapy Review”. The autor describes the history of the publication periodical from 2011-2018. It also presents the effort of the editorial office and the scientific council of the journal, whose intention is the scientific development of bibliotherapy in Poland, the creation of the Polish School of Bibliotherapy, popularization in the world, and international cooperation in order to further develop the field.

Keywords: bibliotherapy, journal, science

Anna Szemplińska

„Przegląd Biblioterapeutyczny” (2011-2018) – w kierunku Polskiej Szkoły Biblioterapii

Streszczenie

Tekst ma na celu zaprezentowanie czasopisma „Przegląd Biblioterapeutyczny”. Autorka opisuje historię periodyku w latach 2011-2018. Przedstawia również wysiłek Redakcji i Rady Naukowej czasopisma, których celem jest rozwój naukowy biblioterapii w Polsce, stworzenie Polskiej Szkoły Biblioterapii, popularyzacja jej na świecie i współpraca międzynarodowa w celu dalszego rozwoju dziedziny.

Słowa kluczowe: biblioterapia, czasopismo, nauka